

46. Fitzpatrick Sh. Everyday stalinism: Ordinary life in extraordinary times. Soviet Russia in the 1930s. – Oxford University Press, 1999. – 288 p.; Фицпатрик Ш. Повседневный сталинизм. Социальная политика советской России в 30-е годы: город. – М.: РОССПЭН, 2000. – 336 с.
47. Rimlinger G. Social insurance and manpower policy in the Soviet Union // The Rice University Studies. July 1962, Vol. 48 Issue 2, pp. 51-61; Rimlinger G. The Trade Union in Soviet Social Insurance: Historical Development and Present Functions // Industrial and Labor Relations Review, April 1961, Vol. 14, No. 3, pp. 397-418; Kenneth D. Social Insurance in the Soviet Union // Annals of the American Academy of Political and Social Science Vol. 178, Increasing Government Control in Economic Life (Mar., 1935), pp. 181-189.
48. Koenker D.P. Republic of Labor: Russian Printers and Soviet Socialism, 1918-1930. – Ithaca and London: Cornell University Press, 2005. – 343 p.
49. Graziosi Andrea. The Great Soviet Peasant War: Bolsheviks and peasants, 1917 – 1933 / Andrea Graziosi. – Camb., Mass., 1996. – 77 p.
50. Шалугина И.Б. Социальное обеспечение в РСФСР в 20-е годы. Автореф. дис... канд. ист. наук: 07.00.02 / МГУ им. М. Ломоносова. — М., 1990. — 21 с.
51. Кузнецова Л.О. Социальная политика в отношении рабочих и служащих в годы НЕПа: (По материалам Республики Татарстан): Автореф. дис ... канд. ист. наук: 07.00.02 / Казанский государственный университет. / Л.О. Кузнецова — Казань, 1996. — 23с.
52. Фомина Т.П. Социальная политика государственных и общественно-политических органов в 20-е годы (на материалах Центрального региона России): Автореф. дис... канд. ист. наук: 07.00.02 / Т.П. Фомина. — МГУ им. М. Ломоносова. /— М., 1994. — 24 с.

Murashova O.P. Social Policy of Soviet Government in Ukraine in 1920s: Historiography of the Problem

The article analyzes scientific works of national and foreign scholars concerning implementation of social policy of the Soviet authorities in Ukraine in the 1920s. It defines the state of the scientific development of this problem, singles out main historiographical trends of the research.

Keywords: Ukraine, NEP, social policy, health care, unemployment, social security, social insurance, historiography.

Мурашова О.П. Соціальна політика советської влади в Україні в 1920-х гг.: історіографія проблеми.

В статті проведено аналіз наукових робіт вітчизняних і зарубіжних учених, касаючихся питань реалізації соціальної політики радянською владою в Україні в 1920-х гг. Визначено стан наукової розробки даної проблематики, виділено основні історіографічні напрями дослідження.

Ключові слова: Україна, нпз, соціальна політика, здоров'я, безробіття, соціальне забезпечення, соціальне страхування, історіографія.

Статтю подано до редколегії 25.01.2017 р.

УДК [930.2:070]:005-055.2.(477.83/86) «18/1939»

В. Р. Кочкодан

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖІНОЧИХ ТОВАРИСТВ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ НА СТОРІНКАХ ЇХНЬОЇ ПЕРІОДИКИ (КІН. ХІХ СТ. – 1939 Р.)

У статті проаналізовано основні, власне жіночі видання на території Східної Галичини кінця ХІХ ст. – 1939 р. Проаналізовано питання організації українських жіночих товариств. Досліджено однотипність інформації у висвітленні з'їздів, нарад жіноцтва. Велика увага приділялася методиці і формам створення філій та кружків об'єднань. Найбільша кількість статей і видань присвячена «Союзу українок».

Ключові слова: жіночі видання, «Союз українок», «Жінка», «Наша мета», «Українка», «Громадянка», з'їзди, організація жіночих товариств.

Жіночий рух у Східній Галичині — це одне з унікальних явищ суспільного життя краю останньої третини ХІХ ст. — 1939 р. Щоб прослідкувати специфіку його розвитку, пов'язаність з іншими соціальними рухами (політичним, релігійним тощо), слід, окрім власне документальних джерел, залучати додаткові. Одними із таких є періодичні видання, які дають змогу більш повно розкрити життя не тільки жіночого руху (загальне), але й окремої жінки суспільно активної (індивідуальне). Періодика дає допомогу досліднику у висвітленні питання регіональних особливостей жіночого руху не тільки в містах та за кордоном, але й на периферіях Галичини.

Важливим є систематичне відображення подій пов'язаних із діяльністю жіночих товариств, коли розкриватиметься складність їх існування у взаємодії з іншими соціальними групами.

Про жіночі товариства написано безліч праць українських науковців. Серед найвідоміших – М. Богачевська-Хом'як [1], О. Маланчук-Рибак [2—4], М. Дядюк [5], М. Павлюх [6], З. Нагачевська [7], Б. Савчук [8] та інші. Відзначимо монографію львівських науковців В. Передирія, Н.Сидоренка, Т.Старченка «Жіноча доля на тлі доби: (Літопис жін. руху у світлі укр. вид.)» [9].

Метою статті є висвітлення, аналіз статей української жіночої преси Східної Галичини з початку їх видавничої діяльності (1893 р.) до вересня 1939 р., коли на територію регіону увійшла радянська армія. Ми розглянемо відомості про організаційні процеси в самих жіночих товариствах.

Перші проби жінок «Наша доля» (три номери), збірки 1890-х рр., видавалися у Коломиї (суч. Івано-Франківська обл.). Вони мали літературний характер і мало висвітлювали організацію «Товариства українських жінок», засновницею якого була Н. Кобринська. До речі, вона ж була і редактором журналу.

Перед початком Першої світової війни публікації про організацію жіноцтва зросли у зв'язку з виходом систематичних періодичних видань («Мета» та «Жіноче діло»).

«Мета» — друкований орган українських поступових жінок, заснований у 1908 р. Його організаторами були члени львівського «Кружка українок» Дарія Старосольська, Олена Охримовична-Залізнякава, Ірина Січинська. Виходив часопис два рази на місяць та був розрахований, насамперед, на провідниць громадських жіночих організацій та міську інтелігенцію. У програмній статті вказувалось, що видання сприятиме залученню жіноцтва до активної громадської праці.

У виданні подавалася інформація про святкування 25-літнього ювілею «Общества руських дам», мету їх заснування (прикрашання церкви, допомога убогим, творення милостині), першу голову цього товариства – Клавдію Алексович. Статті коротко інформували про їх діяльність: відкриття пансіону для дівчат, організацію чайних вечорів, аматорських вистав, читання лекцій; розкривали тісну співпрацю з товариством ім. Качковського. Свій занепад «Общество» пов'язувало із появою «Просвіти», яка робила все для розколу їхнього товариства [10, с. 4-5].

У цьому ж виданні висвітлювалося створення «Кружка українок» («Клуб українських дівчат» — з травня 1908 р.). Цікаво, що ініціатори створення такої організації у 1901 р., вже діючи, ще не до кінця розробили свою програму і цілі, вказуючи, що вони є «психологічним проявом праці і злуки» [11, с. 11]. Звідси зрозуміло, що організація українок була дуже низькою, хоча потреба самого об'єднання була актуальною. Перші загальні збори Кружка відбулися 17 березня 1901 р. Головою стала Н. Будзиновська. Проходили відчити рефератів. З часом кількість членів зросла до 90 осіб. У наступних номерах лунали заклики приєднатися до товариства, що свідчить про низьку активність жіноцтва. [12, с. 1-2; 13, с. 11].

За кілька місяців прослідковувався прогрес в організаційній праці Кружка. Так, він перейменував себе із «Українського кружка дівчат» у «Кружок українок» і прийняв статут. Можливо, це спричинено бажанням розширити віковий склад товариства або, щоб назва відповідала дійсному складу кружка. Почали діяти секції: наукова (відчити рефератів), організаційна, філантропічна. Головою стала О. Озаркевич. Усі сили були кинуті на заснування філій товариства. На жаль, через закриття видання не вдалося прослідкувати у пресі подальшу долю Кружка [14, с. 6].

У часописі «Жіноча доля» (1925–1939 рр.), який видавався у Коломиї двічі на місяць містилося найбільше інформації про товариство «Союз Українок» (виник 1917 р., далі «С. У.» — К. В.). Це закономірно, оскільки його редактор, О. Кисілевська, була організатором-референтом цього товариства, згодом стала сенатором польського парламенту від Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО), з 1935 р. обіймала посаду голови секції господинь при товаристві «Сільський господар».

У часописі велися рубрики «Із жіночих організацій», «Жіночий рух», «З жіночого руху», «Вісті із Союзу українок», «Праця в наших організаціях» (з 1935 р.), де висвітлювалися з'їзди, наради філій «С. У.» на Тернопільщині, Зборівщині, Станіславівщині, у Стрию, Городенці та ін. Подавалися не тільки стандартні відомості про кількість членкинь, назви виділів, звіти за останній рік, ухвалені резолюції, але й історія виникнення їх філій. З останнього можна зробити висновок, що утворювалися майбутні філії із жіночих громад або жіночих секцій при «Просвіті» [15, с. 4].

Інформація про щорічні з'їзди була досить насичена, але одноманітна: подавалися короткі звіти по кожному реферату (відділу) та обов'язково друкувалися резолюції. Найбільше жіноцтво цікавило питання сільськогосподарської освіти, створення садків, подолання неграмотності, дотримання гігієни, актуальні на той час питання («засудження червоно терору» в УРСС). [16, с. 2; 17, с. 2].

Особливо цікавими були статті середини 1920-х рр. присвячені питанням механізму організації жіночих гуртків. Наприклад, вони могли засновуватися як самостійні організації (тоді отримували назву кружків «С. У.»); як кружки при читальнях «Просвіти» (секції «С. У.»), як жіночі кружки при кооперативах. Для першого варіанту потрібно зібрати підписи 10 або більше жінок і надіслати до Централі «С. У.» у Львові для прийняття у члени. Отримавши дозвіл, скликали загальні збори, обирали голову, заступників, визначали членську вкладку, розподіляли обов'язки тощо. У другому і третьому випадку не потрібно було спеціального дозволу із Львова. На нашу думку, таким способом українки намагалися покращити співпрацю із двома значними установами як «Просвіта» та «Сільський господар», хотіли заручитися їх моральною і фінансовою допомогою. Але вже у наступні роки спостерігалось невдоволення Централі такого роду жіночими секціями, бо ніякої відповідальності голови не було, а спільність каси призводила до витрат коштів тільки на потреби цих організацій [18, с. 9-10; 19, с. 4].

Розміщувалися і поради як заохотити жінок до організації в гуртки: запрошувати тих, хто хоче, приводити друзів, збиратися на вишивання, варіння, веснування, обговорювати статті часопису чи актуальні питання, організувати спільні свята Шевченка, Матері та ін. [20, с. 3].

Суттєвим доповненням до удосконалення організаційної діяльності філій «С. У.» було намагання чітко виокремити їх секції і відповідно завдання. Зокрема, організаційна секція мала створити мапу національної свідомості й господарського стану села, де вказувати наявність кооперативів, філій «Просвіти», «Рідної школи», дивитися, де слабші і сильніші сторони, тобто вести моніторинг. Радилося частіше їхати в село з рефератами. Іншими секціями мали бути культурно-освітня, господарська, кооперативна, мистецька [21, с. 2].

У 1937 р. з'явилися організаційні настанови для кружків на кожний місяць. Наприклад, на лютий: улаштувати вечір-пам'яті Н. Кобринської, вечір-академію Лесі Українці, цікавий вечір із костюмами для молоді, провести безалкогольну пропаганду, лекції як вберегтися від грипу, передвесняний господарський виклад. Отже, товариство намагалось конкретизувати, систематизувати і зобов'язати провести різного роду виховні, господарські заходи. Правда, механізму контролю чи звітності виконання цих завдань не подано [22, с. 3-4].

Аналіз статей дає змогу показати проблеми в середині товариства «С. У.», зокрема, слабку активність кружків, працю тільки голів і секретарів, недостатність коштів, брак інструкторок, однотипність виконаних завдань [23, с. 2].

Не оминав часопис увагою інші жіночі товариства. Їх організаційні основи згадувалися у рубриці «3 жіночих організацій». Так, зустрічалися відомості про жіночу промислову спілку «Труд», першозасновницю (Кокорудзова І.), її голів (Шухевич Г., Макарушкова Є.), мету (виробництво і торгівля предметів, відділи суконь, білизни, шкільний, торговий). Були повідомлення про утворення 1930 р. у Станіславові (суч. Івано-Франківськ – К. В.) Гуртка української жіночої молоді при секції Українського студентського союзу. За 1928 р. описувалися збори жіночого «Лугу II» у Львові з метою підвищення здоров'я молоді [24, с. 4; 25, с. 2; 26, с. 5].

У 1938 р. з'явилися повідомлення про дві нові організації «Секцію сільських господинь» (голова О. Кисілевська) та «Дружину Княгині Ольги». Перша була частиною «Сільського господаря» і запевняла, що не є суперницею для «С. У.» та не розколює жіночий рух. Секція мала велику кількість фахівців на відміну від Союзу, а тому не могла злитися з нею. У наступних номерах подавалася інформація про з'їзди цієї організації [27, с. 2—3; 28, с. 15].

Завдання, засади і мету «Дружини княгині Ольги» висвітлено ґрунтовно, підкреслено її національний, патріотичний і політичний характер, а багато з положень нового товариства співпадали із засадами «С. У.» Це закономірно, оскільки після заборони владою Союзу Дружина замінила її. Проте, коли «С. У.» був відновлений, редакція відстоювала точку приєднання Дружини до матірнього товариства і її підтримувала молодь, бо вважала, що одночасне існування двох організацій розколює жіночий рух, хоча спільний з'їзд ухвалив їх подальше окреме існування. Вважалось, що Дружина відстоюватиме тільки політичні права жіноцтва [29, с. 2—3; 30, с. 2—4].

Інформація в іншому часописі, «Жіноча воля», (виходив двічі на місяць) для сільських господинь (1932-1939 рр.) на 90% повторювала (дублювала) попереднє видання. У кожному числі подавалися рекомендації як правильно працювати у кружках «С. У.», проводити засідання, про що радитися, як прикрашати приміщення, обґрунтовувалася практична користь створення кружків. [31, с. 3; 32, с. 2 – 3].

Містилися у 1930-х рр. повідомлення і про створення нових кружків, секцій при «Просвіті», наприклад, в Підгороддю (поблизу Крилоса), в с. Чернилівка (Скалатський повіт) [33, с. 7; 34, с. 10].

Час від часу друкувалися основні постанови Загального з'їзду «С.У.». На основі їх аналізу можна стверджувати, що ця організація діяла у національних інтересах, боролася за фізичне здоров'я свого народу і вважала себе як «найвідповідніше товариство, у якому має гуртуватися жіноцтво» [35, с. 2 – 3].

Новим, у порівнянні з попереднім виданням, було вміщення обов'язків управи товариства: складати план праці, виконувати точно вказівки Централі, ощадливо господарювати, вести документацію, стежити як членкині виконують свою роботу, чи передплачують часописи, звітувати вчасно, платити вкладки, брати участь у заходах централі, раз в рік скликати загальні збори [36, с. 5 – 6].

У 1938 р. з'явилися повідомлення про створення нового товариства «Секції сільських господинь» при «Сільському господарі» (далі – «С. Г.»). Подавалася інформація як правильно закладати такі секції. Механізм цього процесу дуже нагадував хід укладання кружків «С.У.», але тут всі документи подавалися до «С. Г.», старосту – нічого, скликати раз на місяць збори, читалися реферати [37, с. 11].

«Наша мета» — часопис робітного жіноцтва. Заснований у 1919 р., спочатку виходив два рази на місяць, а згодом — щотижня у неділю. У редакційних матеріалах повідомлялося про воєнні дії на землях України, давалася оцінка політичній ситуації у західному та східних регіонах, пропагувалася ідея державності, внаслідок чого випуски часопису неодноразово конфісковувалися польською владою. У газеті ставилися питання політичного характеру. Так, чому українські жінки не мають свого представництва в УНРаді. З метою боротьби за свої права планувалося створити з робітниць і міщанок спільну організацію, яка б складалася із секцій вчителів, лікарів, студенток [38, с. 3].

На сторінках «Нашої мети» обговорювалися: національно-патріотичне виховання дітей, проблеми шкільництва та освіти, діяльність вищих закладів освіти, різноманітних професійних шкіл і курсів. Друкувала газета і літературні твори. Через нестачу коштів часопис перейшов у власність Української соціал-демократичної партії, а в липні взагалі припинив існування.

Найбільш докладну інформацію про діяльність «С. У.» подавав часопис «Жінка», що виходив у Львові в 1935—1939 рр. Це був їх двотижневик, друкований орган центрального українського жіночого товариства. Відповідальним редактором була О. Федак-Шепарович, начальним редактором — М. Рудницька. Він мав досить великий формат (45х32 см.), кращу якість. Існувала спеціальна рубрика з «Вісті з «С. У.», де розглядалися організаційні питання.

Особливо цінним для розуміння організації «С. У.» була стаття про його ієрархію діловодство кружків. Зокрема, стверджувалося, що найвищим органом влади є Загальний З'їзд, куди входили всі члени більше 18 років. Скликався раз на рік. Його метою було вибрання нового Виділу, розглянути перспективу розвитку, установити членські вкладки.

Наступним за ієрархією йшов Виділ товариства, який складався із голови, 6 голів секцій, їх 12 заступників. Потім ішли філії, за ними кружки. Кожен з цих підрозділів мав свої Виділи. Вони ухвалювали порядок денний, план праці, збиралися раз на місяць, укладали бюджет (з членських вкладок, свят, пожертв). Кружки мали: голову, яка представляла товариства перед громадськістю і владою, звітувала перед філією Головним Виділом, приходила на всі збори, слідувала за виконанням кожного свого обов'язку. Заступниця голови у всьому допомагала очільниці. Секретарка вела протоколи засідань, список членів, вела листування, хроніку кружка. Для кожної з цих операцій мали окрему книгу. Скарбничка вела квітар – книгу приходів і розходів [39, с. 5].

Досить цікавою і простою була подача методики праці у сільських кружках. Насамперед, зверталася велика увага на невпевненість інструкторок філій, які приїжджаючи у село, де має бути заснований кружок, розчаровувалися у людях, рівні їх освіченості, говорили складно, незрозуміло для місцевих. Жінка-делегатка мала бути привітною, лагідною, простою у розмові, не виганяти чоловіків (якщо такі прийшли), завести дискусію, запросити на секретарку поважну жінку промову розказувати, а не читати. Це допомагало знайти з аудиторією контакт [40, с. 6].

У наступному номері наголошувалося обов'язковість власного приміщення, тісний зв'язок із філією, яка має навчати секретарку, касира та бібліотекаря кружка як вести документацію. Філія має також надсилати кружкам обіжники (письмові звернення-завдання) чи повітові анкети, план праці і вимагати письмових звітів. Так само кружки зобов'язані були присилати представниць виділу чи членів на з'їзди, курси, знати статут тощо [41, с. 5].

Обов'язково подавалися звіти про щорічні загальні, краєві з'їзди та з'їзди філій і кружків. Інформація була дуже детальною, містила фотографії, промови, привітання, звіти кожної референти (голови секції), дискусії, резолюції. З них дізнаємося, хто очолював, який відділ, які нагальні проблеми і питання стояли перед товариством. Резолюції повторювалися і стосувалися потреби розгалуження мережі організації, створення нових садків, проведення курсів, видання жіночої преси, організація Свята Селянки, збереження народного мистецтва, кооперативної діяльності, пропаганда українського товару, міжнародної співпраці. Аналіз з'їздів дає змогу побачити як стрімко розвивалась організаційна структура Союзу у 1930-х рр. Так, у 1937 р. виникло 365 нових кружків із загальної кількості 1101, влаштовано 177 курсів (більшість стосувалися куховарства, крою і шиття), влаштовано 260 садків, 145 гуртків доросту,

розгалуження діяльності гігієнічної секції. Найбільші грошові обороти були у Коломиї, Чорткові, Калуші, Стрию, Станіславі [42, с. 7 – 10; 43, с. 2 – 5; 44, с. 5–6].

Час від часу подавалися у рубриці «При громадській роботі» приклади районних нарад у Рогатині, Самборі, вказувалося кількість присутніх кружків, членів, питань, що на них вирішувалися [45, с. 6].

У «Жінці» подавалися організаційні питання щодо доросту (дівчата віком 14-18 років). Обґрунтовувалося мета громадського виховання, дати знання з історії, географії, літератури, мистецтва, домашнього господарства, кооперації, мали проводитися спортивні вправи. Основним завданням гуртків буде громадянське виховання дівчат. Мали мати інструкторок, власну бібліотеку. Навчання проходитиме протягом 3-х років. Такі гуртки мали створитися у всіх філіях та кружках.

Передбачалося створення Комісії для вишколу дівочого доросту при Головному Виділові «С. У.». Голова Комісії буде обрана із складу Виділу, а інших 10-15 осіб – із членів Товариства. Вони складуть план праці, програми вишколу. Така ж Комісія буде існувати при філіях [46, с. 5].

Отже, увага до організаційних питань в управи «С.У.» зростала. Різними формами вона намагалася удосконалити роботу кружків і філій.

На сторінках «Жінки» згадувалося і про діяльність інших товариств. Зокрема, «Вакаційних осель» (голова Ольга Барвінська-Бачинська), «Порадні для матерів», «Української захоронки». Кожен із них мав свій напрям. Так, Захоронка організувала харчування, ігри, проводила читання, планувала відкрити світлицю; Вакаційні оселі – півоселі в час шкільних канікули [47, с. 7].

Особлива увага приділялася «Українській захоронці». Подавалися загальні відомості (хто голова – п. Ракова, з якого часу діє – 1902 р., кількість дітей – 373, кількість захоронок тощо., наявність 2-х харчівень, 10-х півосель, випуск місячника «Українське довкілля»), так і підготовку кадрів за допомогою курсів, влаштування дискусій, вечорів тощо. Наголошувалося, що громадськість мало цікавилася цією організацією, тому її фінансово підтримував митрополит А. Шептицький.

Другим товариством, яке висвітлювалося на сторінках «Жінки», було «Товариство охорони дітей і опіки над молоддю». Причинами його утворення стали безпритульність дітей після Першої світової війни, велика смертність у віці 1-15 років. Для догляду за дітьми у товаристві існували: Порадні матерів, молочні станції (видавали півтора літри на дитину щодня), амбулаторія крем'яної лампи, видавнича секція (газета «Жінка як мати»), секція доростаючої ремісничої молоді. Водночас організували щеплення проти віспи. Щороку із товариства користало 406 дітей. [48, с. 7 – 8].

«Українка» – місячник товариства «Союзу українок» у Львові. Редакторами часопису були О. Федак-Шепарович та М. Струтинська. Журнал призначався для широких верств читачок і мав об'єднати сільське та містечкове жіноцтво, допомагати «у кожній життєвій справі, у кожній господарській роботі». Публікації часопису були розраховані на сільську жінку і мали сприяти пробудженню громадської активності селянки. Містили відомості про ДКО, її з'їзди, повітові наради політичного змісту. Гостро критикували жінок Коломийської та Стрийської філій, які виступили проти М. Рудницької. Конфлікт був затяжним і призвів до протистояння у цих філіях [49, с. 16; 50, с. 14].

Видання вело рубрики «Як працюємо в кружках С. У.», «З праці кружків «С. У.», де дуже детально до кожної з секцій подавали план роботи на місяць. Аналіз цих планів дає змогу стверджувати, що особлива увага приділялася вшануванню національних свят, питанню гієни та господарської діяльності, організації дозвілля доросту (вивчення історії, письма, вечорам, прогулянкам, праці на городах, опіка над могилами борців за волю України тощо) [51, с. 12; 52, с. 14].

Іншим, власне, жіночим виданням соціалістичного спрямування, був часопис «Жіночий голос». За структурою, подачею інформації він нагадував «Жінку». Цей часопис українських працюючих жінок почав виходити у 1931 р., спочатку раз у місяць, згодом двічі. Спочатку він друкувався як тематична сторінка «Громадського голосу» (газета, що з різною періодичністю виходила у Львові (1895—1939 рр.)). Видання пропагувало ідеї соціалізму і Українська соціал-радикальна партія на сторінках двотижневика була названа першою політичною організацією, в програмі якої прозвучали слова про рівноправність жінки, з власною почисловою нумерацією). З 1936 р. часопис почав виходити як самостійне видання. З приводу цього відбувся з'їзд, на якому було ухвалено публікувати окреме видання, збирати кошти на цю подію [53, с. 6].

З перших років видання «Жіночого голосу» в центрі уваги редакції були питання піднесення культурного і освітнього рівня жінки шляхом самоосвіти. Іванна Блажкевич, як тимчасова голова Союзу, закликала вступати у ряди «Ж. Г.», щоб «бути поплич чоловіків у всіх ділянках громадського життя, підготувати жінку до визвольної боротьби». Своїм завданням вони ставили, насамперед, економічно визволити жінку у питаннях освіти, рівноправності зарплат,

врахування домашньої праці як професійної. Достатньо було, щоб 15 охочих жінок зібралися і створили повітову чи місцеву громаду. [54, с. 5].

Подавалися рекомендації як стати членом Союзу українських працюючих жінок «Жіночої громади». Зокрема, приймала у членкині місцева Жіноча громада, а затверджувала — Головна Рада (на відміну від «Союзу українок», де привілей стати членкинею належало тільки Централі). Це свідчить про більшу демократичність Громади. Вік дівчини мав бути від 14 років (за дозволом батьків). Рада будь-якої ієрархії мала збиратися двічі в місяць. Копія протоколу засідання обов'язково надсилалася до Головної Ради. Обов'язки зводилися до звітів, утворення різних секцій, створити пресовий фонд. Хоча, не було конкретних переліків гуртків [55, с. 5; 56, с. 10].

Отже, жіночі видання розкривали найбільше організацію товариства «Союзу українок», як наймасовішої у межах Східної Галичини, хоча не оминали увагою й інші жіночі об'єднання: «Жіноча Громада», «Секція сільських господинь», «Українська захоронка» та ін. У статтях висвітлювалися динаміка розвитку товариств, методика влаштування філій, введення документознавства. В основному організація більшості жіночих об'єднань не змінювали свою структуру протягом півстоліття і організаційні основи схожі між собою в способі утворення, ієрархії. Якщо відбувалися зміни до статутів, то вони не приносили суттєвих якісних результатів. Детально та одноманітно подавалася інформація про з'їзди, наради жіноцтва, резолюції яких також не змінювалися протягом років. Це свідчить, що кожне з видань свого товариства висвітлювало свою політику.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Богачевська-Хом'як М. Біле по білому. Жінки в громадському житті України 1884–1939 / М. Богачевська-Хом'як. — К.: Либідь, 1995. — 434 с.
2. Маланчук-Рибак О. Жіночий рух на західноукраїнських землях (кінець XIX – 30-і роки XX ст.) / О. Маланчук-Рибак // Жіночі студії в Україні: жінка в історії та сьогодні / [За ред. Л.Смоляр.]. — Одеса: Астропринт, 1999. — С.110–128.
3. Маланчук-Рибак О. Ідеологія і суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях XIX – першої третини XX ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст: Монографія / О. Маланчук-Рибак. — Чернівці: Книги – XXI, 2006. — 500 с.
4. Маланчук-Рибак О. Українські жіночі студії: історіографія та історіософія / О. Маланчук-Рибак. — Львів: Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові, 1999. — 54 с.
5. Дядюк М. С. Жіночі організації Східної Галичини в контексті польсько-українського протистояння під час Першої Світової війни і у повоєнний період / М. С. Дядюк // *Ucrainika Polonica*. — Вип. 1 — С. 221–235.
6. Павлюх М. Зародження польської жіночої преси у Львові та Галичині: політичні економічні суспільні умови та історіографічні особливості польського пресознавства (1840–1939) / М.Павлюх // *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. — 2011. — Вип. 34. — С. 168–180.
7. Нагачевська З.І. Педагогічна думка і просвітництво у жіночому русі Західної України (друга половина XIX ст. – 1939 р.) / З. І. Нагачевська. — Івано-Франківськ: Підприємець Третяк І.Я., 2007. — 764 с.
8. Савчук Б. Жіноцтво в суспільному житті Західної України (остання третина XIX ст. – 1939 р.) / Б. Савчук. — Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1998. — 280 с.
9. Передирій В. Жіноча доля на тлі доби: (Літопис жін. руху у світлі укр. вид.) / В. Передирій, Н.Сидоренко, Т. Старченко. — Дослідниц. центр історії укр. преси. — К., 1999. — 120 с.
10. 25 років діяльності «Русских дам» у Львові // *Мета*. — 15 березня 1908. — С. 4-5.
11. Збори Кружка українок // *Мета*. — 1 травня 1908. — С. 11
12. Перед загальними зборами «Кружка українок» у Львові // *Мета*. — 1 квітня 1908. — С.1-2.
13. Збори «Кружка українок» // *Мета*. — 1 травня 1908. — С.11.
14. Загальні Збори «Кружка українок» // *Мета*. — 15 травня 1908. — С.6).
15. З діяльності філії С. У. у Городенці // *Жіноча доля*. — квітень 1926. — С. 4).
16. Загальні збори С. У. // *Жіноча доля*. — 1 червня 1933. — С. 2,
17. Резолюції прийнятті зборами С. У. // *Жіноча доля*. — 9 лютого 1930. — С. 2,)
18. Даліше про працю в жіночих гуртках // *Жіноча доля*. — грудень 1926. — С. 9-10.
19. Як працює жіноцтво Стрийщини // *Жіноча доля*. — 15 грудня 1933. — С. 4.
20. Кисілевська О. Як заохотити жінок до організації / О. Кисілевська // *Жіноча доля*. — 13 квітня 1930. — С. 3).
21. Праця в наших організаціях // *Жіноча доля*. — 15 жовтня 1935. — С. 2).
22. Організаційні поради на місяць лютий для кружків // *Жіноча доля*. — 1 лютого 1937. — С.3-4.
23. Праця в наших організаціях // *Жіноча доля*. — 15 жовтня 1935. — С. 2.
24. З жіночих організацій // *Жіноча доля*. — листопад 1926. — С. 4.
25. З жіночих організацій // *Жіноча доля*. — 15 червня 1930. — С. 2.

26. Перші загальні збори жіночого Луга «Луг» II у Львові // Жіноча доля. — 15 листопада 1928. — С. 5.
27. Що таке «Секція Сільських Господиень» і яке їх властиве завдання // Жіноча доля. — 1 грудня 1938. — С. 2-3.
28. З нашої господарської праці // Жіноча доля. — 15 лютого 1939. — С. 15.
29. Нова політична організація // Жіноча доля. — 1-15 червня 1938. — С. 2-3.
30. «Союз Українок» повернення // Жіноча доля. — 1 листопада 1938. — С.2- 4.
31. Праця в кружках «С. У.» // Жіноча воля. — 15 червня 1935. — С. 3.
32. Що доброго дадуть нашому селу кружки «С. У.» // Жіноча воля. — 15 квітня 1935. — С.2- 3).
33. Праця в жіночих товариствах // Жіноча воля. — 15 жовтня 1932. — С.7,
34. Праця в жіночих товариствах // Жіноча воля. — 1-15 серпня 1932. — С. 10.
35. Найважливіші постанови Згального з'їзду «С.У.» // Жіноча воля. — 1 червня 1936. — С.2- 3.
36. Які є обов'язки управи товариства // Жіноча воля. — 1 вересня 1936. — С. 5-6.
37. Як закладається ССГ при «С. Г.» // Жіноча воля. — 1 червня 1938. — С. 11.
38. Чому українські жінки не мають представництва у Національній Раді? // Наша мета. — 15 лютого 1919. — С. 3.
39. Діловодство кружків С. У. // Жінка. — 15 вересня 1935. — С. 5.
40. Методика праці у сільських кружках «С. У.» // Жінка. — 1 грудня 1936. — С. 6.
41. Методика праці у сільських кружках // Жінка. — 15 грудня 1936. — С. 5.
42. Загальний З'їзд // Жінка. — листопад 1937. — С. 7-10.
43. Перший день нарад. Резолюції Загального З'їзду // Жінка. — 1 квітня 1935. — С. 2-5.
44. Краєва конференція С. У. у Львові // Жінка. — 1 травня 1938. — С. 5-6.
45. Районові наради // Жінка. — 15 червня 1935. — С. 6.
46. Храплива Є. За організацію нашого доросту / Є. Храплива // Жінка. — 15 травня 1935. — С. 5).
47. Суспільна опіка над дитиною у Львові // Жінка. — 15 червня 1935. — С. 7.
48. Дві поважні виховні станції // Жінка. — серпень 1939. — С. 7-8.
49. Перша краєва нарада Д.К.О. // Українка. — січень 1939. — С. 16.
50. Як працюємо в кружках С.У. // Українка. — лютий 1938. — С. 12.
51. З праці кружків «С. У.» // Українка. — квітень 1938. — С. 14.
52. Як працює наш доріст? // Українка. — 18 квітня 1938. — С. 18.
53. Організація жіночих громад // Громадський голос. — 1 червня 1935. — С. 6.
54. До українських працюючих жінок // Жіночий голос. — 6 липня 1935. — С. 5.
55. Як стати СУПЖ «Жіноча Громада»? // Жіночий голос. — 5 лютого 1938. — С. 5.
56. Блажкевичева І. Обов'язки членів // Жіночий голос. — 20 липня 1938. — С. 10.

Kochkodan V.R. Organization of Eastern Galicia Women's Associations on the Pages of their Periodicals (end XIX century – 1939)

The article analyzes the main women publications in Eastern Galicia of late XIX century – 1939. The author examines the question of Ukrainian women's associations, studies uniformity of information in reporting conferences, meetings of women and states that much attention was paid to methods and forms of branches and associations. The largest number of articles and books was devoted to «The Union of Ukrainian Women».

Keywords: women publication, «The Union of Ukrainian Women», «Woman», «Our goal», «Ukrainian Women», «Citizen», conferences, organization of women's associations.

Кочкодан В.Р. Организация женских обществ Восточной Галиции на страницах их периодики (конца XIX ст. – 1939 г.)

В статье проанализированы основные, собственно женские издания на территории Восточной Галиции конца XIX в. – 1939 гг. Проанализированы вопросы организации украинских женских обществ. Исследованы однотипность информации в освещении съездов, совещаний женщин. Большое внимание уделялось методике и формам создания филиалов и кружков объединений. Наибольшее количество статей и изданий посвящена «Союзу украинок».

Ключевые слова: женские издания, «Союз украинок», «Женщина», «Наша цель», «Украинка», «Гражданка», съезды, организация женских обществ.

Статтю подано до редколегії 10.10.2016 р.